

STUDIERAPPORT

NEVENBESTEMMING SINT-BERTINUSKERK TE BULSKAMP

Een eerste versie werd goedgekeurd door het kerkbestuur op 19-12-2019.

Huidige versie dateert van 10 JANUARI 2020,
na aanpassingen van de eerste versie
rekening houdende met opmerkingen
van leden kerkbestuur Bulskamp (bijeenkomst 28/12/2019)
en van Stef Vandercruyssen, energieconsulent (bezoek aan kerk op 30/12/2020)

INLEIDING

Het rapport beschrijft de haalbaarheid voor een nevenbestemming van het kerkgebouw te Bulskamp-Veurne. Het rapport kwam volledig bij unanimititeit tot stand in de schoot van het bestuur van de kerkfabriek.

De studie over de bestemmingsmogelijkheden omvat de functies, die in het kerkgebouw kunnen worden ondergebracht. Deze functies werden getoetst aan maatschappelijke, sociale en culturele behoeften van Bulskamp en de aangrenzende dorpen (Beauvoorde, Houtem, De Moeren) en Groot-Veurne.

De functies van de gevonden relevante behoeften werden daarna concreet op een plan van het kerkgebouw ingevuld en uitgetekend. Er werd gestreefd naar een maximaal gebruik van de ruimte van het gebouw, waarbij sommige delen overlappende functies dekken.

Vervolgens wordt in het rapport een pleidooi gehouden om het kerkgebouw in die mate in te richten en te isoleren dat een EPC-norm wordt gehaald minder dan 50.

Het rapport omvat ook een voorstel tot inspraak van alle belanghebbenden (inwoners Groot-Veurne, kerkelijke overheid, parochieraad, gemeentebestuur enz..).

Ten slotte bevat het rapport nog geen luik over de kosten van het voorstel en de financiering tot realisatie ervan. De studie en beslissingen van laatstgenoemde items zijn volgens het kerkbestuur pas aan de orde nadat het ingediende voorstel voor de herinrichting (met eventuele aanpassingen na inspraak van alle belanghebbenden) door alle financierende instanties is goedgekeurd.

CONTEXT VAN TOT STANDKOMING VAN HET RAPPORT

Kerkfabriek stelt vast dat de kerk nog weinig wordt gebruikt voor de functies waarvoor ze werd opgericht. Sedert de laatste kwarteeuw neemt het bestuur een dalende trend van het gebruik van de kerk voor de liturgie waar.

Het is ontegensprekelijk een realiteit dat er ook in de kleinste dorpen van de Westhoek een secularisatie heeft plaatsgevonden. Toch blijft de kerk vele mensen aantrekken als ankerpunt van rust en bezinning. Een stille ruimte in deze drukke wereld is helend.

Nieuwe functies vinden voor een groot kerkgebouw in een kleine leefgemeenschap blijkt zowel ruimtelijk als inhoudelijk niet vanzelfsprekend. Elke wijziging van gebruik betekent een verandering van betekenis en waarden van het gebouw. Dit discours is volgens het bestuur verbonden met een ontwerpend onderzoek en verbeelden van nieuwe scenario's van functies voor het kerkgebouw. Het maatschappelijk draagvlak voor het onderhoud van het kerkgebouw kwijnt weg ingevolge het onderbenutte gebruik.

Het bestuur is ervan overtuigd dat met deze projectstudie, die ze voorlegt erin slaagt om een duurzame en kwaliteitsvolle her- en nevenbestemming voor het architecturaal, cultuurhistorisch, religieus en lokaal uiterst waardevol gebouw in het dorp voor te stellen. Het gebouw is op zich een unieke identiteitsbepalende factor voor de gemeenschap en herkenningspunt in het polderlandschap rond De Moeren en de stad Veurne. Daarom koestert het kerkbestuur de hoop dat bij alle betrokken partijen (Bisdom, Vlaamse overheid, de stad Veurne, de parochiegemeenschap en de dorpsbewoners) een zeer breed draagvlak kan worden gevonden tot realisatie en financiering van het voorgestelde project en ontwerp.

BOUWKUNDIGE GESCHIEDENIS VAN HET GEBOUW EN INTERIEUR

Voor dit onderwerp verwijzen wij naar de volgende website waar alles kan worden nagelezen:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16934>

TRANSITIE VAN VERLEDEN NAAR TOEKOMST

Het gebouw louter conserveren als een site van bouwkundig religieus erfgoed leek voor het bestuur geen optie voor de toekomst. Integendeel wenst het bestuur het onroerend erfgoed actief in te zetten voor huidige en blijvende toekomstgerichte maatschappelijke noden en verwachtingen.

Het aanreiken van een nevenbestemming van dit bouwkundig religieus erfgoed draagt niet alleen de noodzaak in zich om een maatschappelijk draagvlak te genereren voor het behoud van financiering in onderhoud maar bovendien om een verbinding te behouden met het verleden: de zingeving van het menselijk leven in zijn leefgemeenschap. De doelstelling van het bestuur beoogt daarom niet alleen het maatschappelijk functioneel houden van het gebouw maar tevens in het gebouw een transitie creëren die alle generaties uit het verleden, heden en toekomst verbindt. De voorgestelde interventie zal daardoor de toekomst van het kerkgebouw niet hypothekeren: dit wordt gerealiseerd in de projectstudie door de inhoudelijke en ruimtelijke kwaliteit van de nieuwe invulling geen afbraak te laten doen aan de waarde van het gebouw maar door betekenis in waarde en gebruik toe te voegen. Verschillende duurzame functies binnen één ruimte samenbrengen met een knipoog naar het verleden is onze doelstelling en uitdaging die we aangaan. Het gebouw is een landschappelijk ankerpunt waarrond door de eeuwen heen werd, wordt en zal worden gemeenschap gevormd.

ONTWERPONDERZOEK EN RESULTAAT

De kerkfabriek heeft aan de hand van de website herbestemming van kerken (<http://www.herbestemmingkerken.be/pages/default.aspx>) een tabel gemaakt met alle bestemmingsmogelijkheden. Elke bestemmingsmogelijkheid werd getoetst aan de lokale situatie gaande van een functie voor de dorpsgemeenschap tot een functie voor Groot-Veurne en buurgemeenten. Het resultaat waartoe de kerkfabriek kwam kan de lezer in onderstaande tabel vinden.

In de laatste kolom kan de lezer alle bestemmingen met een ja terugvinden, die in het kerkgebouw kunnen worden geïntegreerd.

bestemming		behoefte Bulskamp	reden	behoefte Veurne	reden	behoefte buiten Veurne	conclusies
opsplitsing met verschillende doelen	JA						
of één bestemming voor gans het gebouw	NEEN						
	specifiek						
type maatschappelijk							
christelijke liturgie							
	bezinning en stille ruimte	ja	ontbreekt anders	neen	andere kerken	neen	ja
sport							
	Fitness – turnzaal	neen	is er	neen	is er	neen	
	fietskerk met stille ruimte	ja	nuttig	ja	uitstap vanuit centrum	ja, voor toeristen	ja
	circus in beweging	neen	geen nood	neen	geen nood	neen	
welzijn/gezondheid							
	brasserie bij WZC	neen	is er	neen	is er		
	spirituele ruimten	ja	ontbreekt anders	neen	daar mogelijkheden		ja
	ontmoetingspunt	neen	is er	neen	daar mogelijkheden		
	sociale werkplaats	neen	bulskamp te klein	neen	is er		
	jeugdzorg	neen	bulskamp te klein	neen	is er		
buurt/vereniging							
	jeugdvereniging	neen	is in Beauvoorde	neen	is er		
	ouderenvereniging	neen	kantine sportpark+	neen	zonnebloem		
cultuur							
	museum	neen	bulskamp te klein	neen	is er		
	tijdelijke expositie	ja	kan nuttig zijn	neen	is er		ja
	podiumkunst	ja	ontbreekt anders	ja	kleine ruimte is er niet		ja
	(= theater/concert)						
	bibliotheek	neen	bulskamp te klein	neen	is er		
administratie							
	info loket stadsdienst	ja	kan nuttig zijn	neen	stadhuis		?
kinderopvang							
	Naschools	ja	is er maar kan groot	ja	ook voor Beau+Hout	ja	ja
	crèche	ja	ontbreekt anders	ja want er is tekort			ja
rouw/afscheid							
	urnekerk	ja/neen	misschien	misschien			?
	afscheidsruimte	ja	ontbreekt anders	neen			ja
project gebruik							
	moduleerbare ruimte in functie van project	ja	kan nuttig zijn	is er			ja
sociaal werken en studeren	kantoorzaal	ja	ontbreekt anders	ja	geen co-werkkantoor		ja
	studeerzaal	ja		neen	kan in de bib		
type Privé							
wonen							
	appartementen	neen	geen nood	neen	geen nood		
	lofts	neen	geen nood	neen	geen nood		
horeca							
	hotel	neen	geen nood	neen	geen nood		
	restaurant	neen	geen nood	neen	geen nood		
	vergaderzaal/congres	neen	geen nood	neen	geen nood		
kantoren							
	polikliniek	neen	bulskamp te klein	misschien	ontbreekt		
	kantoren	neen	bulskamp te klein	misschien			
handel							
	overdekte markthal	neen	bulskamp te klein	misschien			

DE RESULTATEN VAN DE FUNCTIES, DIE WERDEN WEERHOUDEN

1/ Liturgische ruimte en stille ruimte.

- Gezien de kerk nog gebruikt wordt voor de liturgische diensten, maar met minder in aantal, menen we dat een kleinere oppervlakte in het kerkgebouw voldoende is om de behoefte te dekken. Een kleine liturgische ruimte zal zeker de intimiteit van vieringen ten goede komen (bv. doop, begrafenis in intieme kring enz.). Toch blijft het noodzakelijk dat de kleinere liturgische ruimte flexibel kan worden uitgebreid tot de huidige capaciteit van 160 tot 200 zitplaatsen in geval er noodzaak is bij uitzonderlijke grote vieringen. De ruimte kan ook voorzien worden van technische voorzieningen (vb. projectie van beelden, sanitair, enz.) die voor de komende generaties vanzelfsprekend zijn.
- Het is ook wezenlijk dat de kerk buiten de liturgische diensten open en toegankelijk is als stille ruimte, een plaats waar ieder (ook niet gelovige) tot rust kan komen. Een dagelijkse toegankelijke stille ruimte kan tevens fungeren als ‘oase’ voor dorpsbewoners, bezoekers uit Veurne en toeristen op doortocht. De nood aan zingeving van de moderne seculiere mens zal steeds blijven bestaan. Deze zoektocht naar zingeving kan zowel individueel of in groepsverband best tot stand komen in een stille, sterk lichtgevende kosmische ruimte zodat de overprikkelde geest tot rust kan komen. Op bepaalde momenten van de dag of perioden van de week kan het afspelen van muziek of beeldmateriaal en de permanente aanwezigheid van lectuur in de stille ruimte bijdragen tot het bereiken en ondersteunen van het beoogde doel.

2/ Naschoolse opvang.

- De huidige naschoolse opvang Benjamien heeft een capaciteit van 28 kinderen. De Benjamien te Bulskamp wordt tijdens de schooldagen gebruikt voor de opvang van de kinderen van het dorp. Tijdens de schoolvakanties fungeert ze niet alleen voor opvang van de kinderen van het dorp maar ook voor de kinderen woonachtig in de buurdorpen Beauvoorde, Houtem, De Moeren en zelfs in Veurne centrum. Door een gebrek aan voldoende opvangcapaciteit tijdens de schoolvakanties wordt er met een inschrijvingslijst gewerkt waarbij volgens woonplaats er graduele inschrijvingsperioden zijn (kwestie dat de kinderen van het dorp eerst kunnen inschrijven en indien er nog plaatsen vrij zijn dan pas kinderen uit aangrenzende dorpen en Veurne of daar buiten). Het is duidelijk dat de capaciteit momenteel deels tekortschiet.
- In het dorp Bulskamp is een realisatie van 25 nieuwe woning voorzien in de zeer nabije toekomst en worden er momenteel in Beauvoorde en Houtem respectievelijk 11 en 8 woningen gebouwd en in Beauvoorde liggen er ter hoogte van het Gouden Hoofd nog 4 bouwpercelen in het verschiets ter goedkeuring. Dit betekent een totale uitbreiding van om en bij de 50 woonidentiteiten in deze vernoemde dorpen. Gezien Bulskamp voor de 2 buurdorpen op de weg van het woon- werkverkeer ligt zal de opvang in Bulskamp in de vakantieperiodes blijven fungeren als centraal opvangpunt. De uitbreiding van opvangcapaciteit zal binnenkort zeer vlug aan de orde zijn. Nogmaals een nieuwbouw optrekken terwijl er een waardevol weinig gebruikt gebouw aanwezig is lijkt ons dan ook geen optie! Een nieuwbouw voor naschoolse opvang is ook een kost terwijl de kerk ook een blijvende onderhoudskost veroorzaakt.
- De huidige opvang is in een gebouw (oude gemeenteschool, opgericht in de jaren vijftig van vorige eeuw) ondergebracht dat zowel wat binnen- en buitenruimte betreft niet meer zal kunnen voldoen aan de behoefte en geen uitbreidingsmogelijkheden heeft.

- Grondige renovatiewerken aan de huidige opvang zullen zich op zeer korte termijn opdringen in het kader van de ecologisch transitie: isolatie dak, muren en vloeren.
- Alle bovengenoemde punten rechtvaardigen een zoeken naar een nieuwe locatie in het kerkgebouw waarin een grotere capaciteit aan opvang en betere ecologische normen kunnen worden tot stand gebracht.
- De herbestemming voor de huidige opvang na renovatie zou optimaal zijn dat ze als crèche wordt ingericht en gebruikt gezien het ontbreken ervan en de toekomstige toename van gezinnen in en rond Bulskamp

3/ Zaal voor podiumkunsten.

- Na consultatie van de culturele verenigingen kwam het bestuur tot de vaststelling dat er zich in Veurne te weinig geschikte (repetitie-)zalen bevinden voor podiumkunsten: toneel, theater, kamermuziek, voordracht. Een podiumkunstfunctie van het gebouw kan zeer zinvol zijn voor Groot Veurne gezien de geringe afstand tussen de kerk en het centrum van de stad.
- Bovendien kan de inrichting van dit deel van de kerk voor podiumkunsten worden gebruikt door lokale verenigingen, de school (bepaalde lessen, jaarlijks theater bij de opendeurdag), het rust en verzorgingscentrum Sint-Anna. en ten slotte de jaarlijkse ontvangst van de intrede van Sint-Maarten in het dorp.
- Het lijkt ons zeer nuttig dat het gebouw zo wordt ingericht dat er capaciteitsflexibiliteit is volgens het aantal deelnemers aan een optreden of voorstelling.

4/ Tentoonstelling.

- Gezien er in het dorp en omgeving geen kwaliteitsvolle expositieruimte voor handen is, kan de liturgische en/of stille ruimte sporadisch en tijdelijk ook deze functie vervullen.
- Als expositieruimte kan ze fungeren voor amateurkunstenaars of professionele artiesten uit het dorp of tot ver van daarbuiten.

5/Vergaderruimte – ruimte voor thuiswerk – stille studieruimte voor studenten

- Een kleine openbare vergaderruimte voor bestuursvergaderingen en groepen van ca. 12 personen kan worden gerealiseerd in de sacristie (zuidbeuk, segment 0). Het is eventueel denkbaar dat in de week deze ruimte ter beschikking staat van mensen uit de nabijheid die een werkplek zoeken, waar ze via telewerk kunnen ‘thuis-werken’.
- Voor studenten, die samen in stilte willen studeren, kan er eventueel ook in de blokperiodes een ruimte aangeboden worden om te studeren. In de zomer kan dit worden gerealiseerd in de stille ruimte van de kerk (zuidbeuk van segment 2).

6/ Conclusie van de indeling van de kerk

- De liturgische ruimte, de zaal voor podiumkunsten, expositieruimte, ruimte voor afscheid kunnen dezelfde ruimte van de kerk gebruiken. Deze functies zullen een basiscapaciteit hebben van 80 personen. In de later bespreking noemen we dit deel van de kerk de moduleerbare ruimte, die op verschillende tijdstippen bepaalde functies kan vervullen zonder grote aanpassingen.
- De moduleerbare ruimte is uitbreidbaar tot 160 personen, gebruik makend van een deel bestemd voor de kinderopvang. De moduleerbare ruimte kan zelfs tot een capaciteit van 200 personen worden uitgebreid wanneer de eerste verdieping, waar het uitgebreider oksaal met orgel zich zal bevinden, als surplus wordt opengesteld bij een grote participatie aan een optreden.

DUURZAAMHEID VAN HET ONTWERP

- De esthetische duurzaamheid van het ontwerp houdt rekening met de toekomst van het gebouw via flexibele ingrepen die het gebouw opwaarderen zonder zijn architecturale samenhang en schoonheid te hypothekeren d.m.v. veel glazen scheidingswanden, die waar wenselijk en mogelijk, doorkijk in en doorheen het gebouw toelaten. Bij de keuze van het glas in de scheidingspanelen wordt uiteraard geopteerd voor hoogrendementsglas en geluidsisolerend glas
- De ecologische duurzaamheid van het ontwerp zal onder toezicht van een architect worden gerealiseerd in functie van de huidige bouwnormen: zonnepanelen, warmte-uitwisseling, isolerende vloeren, muren en plafonds met zoveel mogelijk behoud van de zichtbaarheid van het unieke bakstenen kruisribgewelf, enz. Een eerste deel van het energieadvies, opgemaakt door Stef Vandercruyssen wordt als bijlage gevoegd bij dit rapport. Zoals je zal lezen zijn er nog openstaande vragen, hoofdzakelijk op bouwkundig vlak. Het verwarmingshoofdstuk hangt sterk af van de indeling en mate van isolatie. Er volgt later nog een simulatie.
- De sociale, culturele en spirituele duurzaamheid wordt gerealiseerd door mogelijke ontbrekende functies in het dorp met elkaar te verbinden. Opvoedkundige noden (leren spelen en omgaan met elkaar, samen studeren) maatschappelijke noden (plaats voor digitaal ‘thuiswerken’) en culturele noden (podiumkunst) en spirituele nood aan zingeving (liturgie en stilteruimte).

DE RUIMTELIJKE INVULLING VAN HET ONDERZOEKSRESULTAAT

- Op de volgende pagina’s vindt de lezer het grondplan van de kerk met de indeling volgens functie van deelruimte en de bespreking van het concrete plan met zones met één functie en andere met overlappend gebruik.
- In het concrete voorgestelde plan werd rekening gehouden met de regelgeving in verband met speel- en studeeroppervlakte per kind in een naschoolse opvang en de wettelijke bepalingen wat betreft toegankelijkheid van openbare gebouwen. Het plan beoogt zeker nog niet om in dit stadium van de projectvoorstelling reeds volledig te zijn wat de regelgeving betreft. De capaciteit van de opvang zou rond de 40 kinderen zijn wat een toename met 12 kinderen of 23% is.

INSPRAAK

De volgorde van consultatie en overlegvergaderingen vanaf 25/12/2019 tot 1/05/2020:

- 22/12/2019 parochieraad
- 13/01/2020 federale stuurgroep
- 16/01/2020 bewonersplatform-raad + directie school Bulskamp en WZC St-Anna
- 23/01/2020 overlegvergadering met afvaardiging stadsbestuur
- 10/02/2020 centraal kerkbestuur
- 12/02/2020 voorstelling op algemene vergadering bewonersplatform waar alle bewoners van Bulskamp worden uitgenodigd (onder voorbehoud)
- Tussen maart en mei 2020 te plannen: opendeurdag van de kerk alle inwoners Groot-Veurne
- Alle geconsulteerde verenigingen, raden en besturen krijgen op de vergadering van de voorstelling van het studierapport een inspraakbrief, waarin de procedure voor de inspraak beschreven staat. Op de opendeurdag zullen geïnteresseerde bezoekers de inspraakbrief kunnen verkrijgen. Zij zullen na hun bezoek individueel hun opmerkingen kunnen overmaken.
- De kerkfabriek zal dan alle reacties op de inspraakbrieven bundelen in een nota van bijsturing en waar mogelijk het studierapport en het ontwerp van indeling aanpassen.

Oppervlakteberekening van de kerk met berekening van oppervlakte voor naschoolse opvang Benjamien gebaseerd op ontwerp 1

	zijbeuk			middenbeuk		totale oppervlak opvang	oppervlak opvang speel/studeer	totale oppervlak moduleerb. ruimte	oppervlak zitpl. moduleerb. ruimte	oppervlak zitpl moduleerb. ruimte met de uitbreidbare delen
kerk	lengte/breedte	zijbeuk N	zijbeuk Z	lengte/breedte	middenbeuk					
schip	breedte nu= ()	m²	m²		m²					
	breedte bepaling tot middelpunt zuilen									
Raam 8-15	5,65x4,50(4,8)	24,4	24,4	5,65x7,20	40,7	48,80	48,80			
Raam 7-16	4,55x4,50(4,8)	20,5	20,5	4,55x7,20	32,75	73,75	52,75			32,75
Raam 6-17	4,55x4,50(4,8)	20,5	20,5	4,55x7,20	32,75	73,75	52,75			32,75
Raam 5-18	4,55x4,50(4,8)	20,5	20,5	4,55x7,20	32,75	20,50		53,25	32,75	32,75
Raam 4-19	4,55x4,50(4,8)	20,5	20,5	4,55x7,20	32,75	20,50		32,75	32,75	32,75
gebruikte breedte = breedte na plaatsen van isolatiewand van 0,3m										
koor				9,00x7,20	64,8			64,80		
sacristie Z	5,50x4,00	22						22,00		
berging N	6,75x4,00							28,00		
oksaal				4,55x7,20	32,75					32,75
vergaderzaal	5,65x4,50(4,8)	24,4								
kleine zaal	5,65x4,50(4,8)	24,4								
					TOTAAL	237,30	154,30	200,80	65,50	163,75

ADVIESRAPPORT

Nevenbestemming kerk Bulskamp

Datum bezoek: 30/12/2019

Datum verslag: 07/01/2020

OPDRACHTGEVER

Kerkbestuur Sint-Bertinus Bulskamp
Paul Proot

ADVISEUR

BAS Bouwen vzw
Ijzerdijk 47
8600 Diksmuide
058/ 77 90 13
info@basbouwen.be

1 Voorstelling project

De kerk St-Bertinus is thans weinig in gebruik. De huidige functie als oord van stilte en gebed moet behouden blijven, maar kan beperkter in oppervlak.

In de deelgemeente Bulskamp is er een grote bloei van de naschoolse opvang Benjamien. Deze is thans relatief eng behuist en zou een groot deel van de ruimte in en buiten de kerk kunnen innemen.

In het huidige oud schoolgebouw (Bulskampstraat 92) waar nu Benjamien huist, kan gedacht worden om via een publiek of privaat initiatief een kindercrèche in te richten.

In Veurne zijn enkele toneelgezelschappen en zanggroepen actief, die geen eigen infrastructuur voor handen hebben waar ze kunnen oefenen en voorstellingen houden. Ook de naburige school en het rust-en verzorgingstehuis zoeken plaats voor een voorstelling. De kerk van Bulskamp biedt nog ruimte aan een volwaardig theater tot circa 180 personen.

2 Bouwkundig

Bouwkundig zijn er een aantal zaken waarmee rekening moet gehouden worden om de ruimte op te delen en deze voor andere doeleinden te gebruiken.

Afmetingen

Eenzijds is er de beschikbare ruimte. Het middelste deel van de kerk is voldoende breed en hoog, hier kan zeker een verdieping in gebouwd worden. Dit vraagt wel de nodige stabiliteitsberekeningen.

De zijbeuken zijn eerder smal en onvoldoende hoog om een verdieping te maken.

De bestaande zuilen kunnen ook belemmering vormen voor een ideale indeling.

Bij het werken volgens het principe van box-in-box moet je rekening houden dat er rondom de box voldoende ruimte over is. Dergelijke boxen worden vrijstaand in de ruimte geplaatst waardoor er oppervlakte onbenut blijft.

Lichtinval

Voor naschoolse opvang is er meer lichtinval nodig dan wat er nu aanwezig is. De ramen zitten ook hoog en niet op de meest ideale plaats.

Voor ideaal gebruik van de ruimte is het wenselijk dat de ramen tot beneden doorgetrokken worden. Dit betekent wel een veranderend uitzicht met de kerk. Er zal moeten rekening gehouden worden met de voorschriften.

Vocht

Er is vocht aanwezig in zowel de vloer als de muren. Dit is een probleem die zeker moet aangepakt worden.

Isolatie

De mate van isolatie is ook bepalend voor de te gebruiken verwarmingstechnieken.

De kerk is nu helemaal niet geïsoleerd, de dikke buitenmuren hebben een grote thermische inertie.

Bij gebruik van de kerk voor andere activiteiten zullen hogere temperaturen verwacht worden dan nu, het is dan ook aan te bevelen om te investeren in isolatie. Mogelijke delen om te isoleren/verbeteren zijn : vloer, dak, muren, ramen.

Vloer

Bij de vloer is er een probleem met vocht. Aangezien dit zeker moet aangepakt worden zal de vloer waarschijnlijk moeten uitgebroken worden. Op dat ogenblik kan de nodige vloerisolatie aangebracht worden

Dak

Er is een zeer groot oppervlak aan hellende daken. Te onderzoeken of deze kunnen geïsoleerd worden. Een uitvoering met ingeblazen cellulose lijkt hier de meest voor de hand liggende oplossing. Hierbij rekening te houden met de toegankelijkheid en het extra gewicht

Muren

Bij de buitenmuren is het niet evident om een degelijke isolatie te voorzien. Er is geen spouw aanwezig waardoor er enkel nog buiten of binnenisolatie mogelijk is. Voor dit gebouw is buitenisolatie niet aan de orde, het zou betekenen dat de volledige gevel een ander uitzicht

krijgt. Het vochtprobleem is echter een belemmering om binnenisolatie toe te passen. De meest doeltreffende oplossing is via het box-in box principe waarbij een nieuwe wand wordt geplaatst op voldoende afstand van de bestaande buitenmuur. Daardoor wordt de nuttige ruimte wel kleiner.

Ook de nieuw te plaatsen binnenmuren moeten voldoende geïsoleerd zijn. Binnen het volume van de bestaande kerk zullen de diverse ruimtes op andere temperaturen worden gehouden.

Plafond

Het is aangewezen om de hoogte in de lokalen te beperken. Voor de lokalen van de opvang kan een verlaagd én geïsoleerd plafond aangebracht worden. Ook voor de vergaderzaal op de verdieping is dit een mogelijkheid.

Ramen

Op de plaatsen waar de raamopeningen worden aangepast kunnen nieuwe ramen met een goed isolerend profiel en hoog rendementsglas worden geplaatst.

Waar de ramen behouden blijven is een oplossing mogelijk met voorzetramen.

3 Technieken

Verwarmen

Het verwarmen van een kerkgebouw is altijd een uitdaging. De bestaande installatie met luchtverwarming is de meest ideale oplossing voor deze toepassing. Via lucht kunnen grote ruimtes snel op temperatuur worden gebracht, dit is ideaal voor ruimtes die niet frequent worden gebruikt.

De bestaande installatie is wel aan vernieuwing toe.

Aangezien de vloer toch vernieuwd/hersteld moet worden is er de mogelijkheid om de luchtkanalen te herpositioneren.

Een warmteverliesberekening is nodig om de capaciteit van de installatie te berekenen.

Voor de buitenschoolse opvang, de polyvalente ruimte en de vergaderzaal wordt er beter een ander verwarmingssysteem voorzien.

De keuze hangt af van de mate van isolatie. Belangrijk is om deze ruimtes zo goed als mogelijk te isoleren, de beperkende factor hierbij is de buitenmuren. De andere schildelen kunnen wel goed geïsoleerd worden waardoor de warmtebehoefte beperkt kan worden.

In theorie kan er voldoende geïsoleerd worden zodat een vloerverwarming rendabel wordt. Maar aangezien de ruimte slechts beperkt gebruikt wordt (in de weekdagen 2 uur in de voormiddag en 2 uur in de namiddag) is vloerverwarming minder aangewezen.

Op lage temperatuur kan er gekozen worden voor ventiloconvectoren, ofwel de klassieke radiatoren op hoge temperatuur.

Voor het gedeelte die nog gebruikt wordt als kerk blijft luchtverwarming een goede keuze.

Deze installatie zou ook kunnen gebruikt worden om de lokalen van de kinderopvang snel op te warmen, de ventiloconvectoren houden de lokalen dan op temperatuur. Dit betekent wel een dubbele installatie, de extra kostprijs van de installatie moet afgewogen worden.

Ten slotte is er nog de keuze van de opwekker.

Vanuit het bestuur werd er initieel gedacht aan warmtepompen aangesloten op een eigen PV installatie.

Het gebouw – en zeker het kerkgedeelte – zal niet kunnen verwarmd worden op lage temperatuur. Omwille van het groot volume en de beperkte isolatie blijft het warmteverlies zeer groot. Een elektrische warmtepomp haalt zijn hoogste rendement indien ze kan werken op lage temperaturen (vertrek 30 tot 40°). Bij een gaswarmtepomp kunnen wel hogere temperaturen gehaald worden. Maar dit is ook een hogere investering. Indien er dan toch nog aardgas gebruikt wordt zal een hoogrendementsketel zeker volstaan.

Voor het gedeelte van de buitenschoolse opvang kan er wel een warmtepomp ingezet worden. Voorwaarde hierbij is dat er voldoende geïsoleerd wordt om de warmteverliezen te beperken. Anderzijds kun je de bedenking maken of 2 installaties (gasketel en warmtepomp) wel de meest duurzame oplossing is. De lokalen van de opvang kunnen ook verwarmd via dezelfde ketel.

PV panelen

Met PV panelen kan een groot deel van het elektriciteitsverbruik gedekt worden. Dit is zeker interessant bij het gebruik van een warmtepomp omdat anders de elektriciteitsfactuur hoog oploopt.

Helaas is het niet mogelijk om met de PV panelen continue in je eigen verbruik te voorzien. In de winter wanneer de warmtebehoefte het grootst is, dan is de opbrengst van de PV panelen het laagst. Zelf bufferen via batterijen is mogelijk, via batterijen kun je maximaal enkel dagen overbruggen.

De toekomst is mogelijk het opwekken van waterstof om deze als brandstof te gebruiken. Het is echter een techniek die nog niet op punt staat.

Ventilatie

Bij het indelen van het gebouw zullen de ruimtes kleiner worden in volume. Goed isoleren betekent ook luchtdicht bouwen.

Zeker voor de lokalen van de buitenschoolse opvang maar ook voor de vergaderzaal zal het aangewezen zijn om de ruimtes te ventileren.

Het advies om hier te werken met een ventilatiesysteem D waarbij er verse lucht op een mechanische manier wordt ingeblazen en de vervuilde lucht ook mechanisch wordt afgezogen.

Daarbij is het belangrijk om warmterecuperatie te voorzien, de warmte uit de afgezogen lucht wordt gebruikt om de verse lucht voor te verwarmen.

4 Conclusie

In eerste instantie moet er bouwkundig worden nagegaan wat de mogelijkheden zijn. De tussenkomst van een architect is hierbij essentieel, kies bij voorkeur een architect die vertrouwd is met deze materie. bvb

<http://www.klaarchitectuur.be/>

http://www.ateliertomvanhee.be/grauxenbaeyensa#sites/default/files/projecten/this_is_mychurch.jpg

Bouwkundig moet onderzocht worden wat er binnen het bestaande volume mogelijk is.

Kan er een verdieping gecreëerd worden?

Hoe zit de stabiliteit

Mogen de raamopeningen aangepast worden of moeten er andere manieren gezocht worden voor lichtinval?

Oplossen van het vochtprobleem

Is isolatie van de buitenschil technisch haalbaar.

In een tweede deel komt nog het energievraagstuk expliciet aan bod.

Hoe kunnen we de nieuw gecreëerde volumes en het resterende deel van het bestaande volume zo efficiënt mogelijk verwarmen?

